

PETER LUND

Čarovnica Hillary gre v opero

Poučna glasbena zabava

PEDAGOŠKO GRADIVO

pripravila Larisa Javernik

www.sng-mb.si/prvi-prizor

1 O predstavi

PETER LUND

Čarovnica Hillary gre v opero

(Hexe Hillary geht in die Oper, 1997)

55 minut, brez odmora

Čarovnica Hillary: Mateja Pucko

Maria Bellacanta: Alenka Cilenšek

režiserka Branka Nikl Klampfer

prevajalka Breda Pugelj

kostumografka in scenografka Ivona Stanić

lektor Janez Bostič

izbor glasbe Dada Kladenik

oblikovalec svetlobe Tomaž Bezjak

oblikovalka maske Mirjana Djordjević

premiera

Mali oder SNG Maribor, 16. september 2005

priporočena starost: 5+

Čarovnica *Hillary gre v opero* je poučna glasbena otroška predstava, ki mladim gledalcem predstavi svet opere. Dramsko besedilo je napisal nemški dramatik in (operni) režiser Peter Lund. Njegova želja je bila širjenje znanja in ljubezni do te čarobne odrske oblike.

Predstava je zasnovana tako, da otroci na kreativen, interaktiven, sproščen in humoren način vstopijo v proces učenja.

Naslovna junakinja, čarovnica Hillary, je s svojo radoživo in radovedno naravo učenka prav posebne vrste. Da bi lažje razumela koncept opere, si namreč pričara izvedenko s tega področja, čarovnico in operno pevko Mario Bellacanta. Otroci jo spremljajo od začetka, ko zadene operne vstopnice, pa vse do konca, ko skupaj z njo »obiščejo« pravo operno predstavo.

Predstava razkriva množico zanimivih informacij o operni umetnosti. Poleg nekaterih osnovnih opernih značilnosti se otroci v sklopu pedagoško-gledališkega procesa spoznajo še z nekaterimi skladatelji, z osnovami gledališkega bontona in usvojijo nekatere strokovne izraze s področja glasbe. Predstava pa ne želi samo učiti, ampak želi v otrocih predvsem vzbuditi zanimanje za opero v vsej njeni čarobni veličini.

Alenka Cilenšek in Mateja Pucko, *Čarovnica Hillary gre v opero*. Drama SNG Maribor. Foto: Simon Stojko Falk.

2 Pogovarjajmo se

O DOGAJANJU V PREDSTAVI

Pogovor

Z otroci se pogovarjamo o dogajanju v predstavi. Spodbudimo jih, da obnovijo zgodbo, pri tem pa skušajo izpostaviti čim več dogodkov in informacij, ki so se jim zdele zanimive.

Kdo je glavna junakinja predstave? Kaj počne Hillary, ko otroci vstopijo v dvorano? Kaj se zgodi? Koga in zakaj Hillary prikliče? Kako Hillary prikliče Mario Bellacanta? O čem se pogovarjata? Kaj izvemo? Se je otrokom kateri dogodek zdel posebej smešen? Kaj se zgodi na koncu predstave?

O ELEMENTIH PREDSTAVE

Ko otroci vstopijo v dvorano, zagledajo nenavaden prostor, najverjetneje sobo glavne junakinje. Hillary je ob njihovem prihodu že na odru, deluje zdolgočaseno, preureja predmete v sobi. V ospredju je velika postelja, polna igrač, v ozadju tobogan. Takoj na začetku so otroci postavljeni v sredo dogajanja. Hillary se z njimi pogovarja in jih sprašuje. Tudi nadaljevanje predstave poteka interaktivno.

Pomemben del, poleg scenskih elementov, je glasba. Glasbena podlaga sovпада z operno temo. Glasbe in opernega petja pa otroci ne slišijo samo s posnetkov, temveč tudi v živo. Maria Bellacanta, ki nastopi v vlogi nekakšne operne učiteljice in strokovnjakinje, temo, ki jo razvija, ponazori s pevskimi primeri. Oblečena je v kostum, ki močno spominja na kostume opernih pevk.

Celotna predstava posnema dejanski obisk operne predstave, kot bi ga otroci lahko doživeli v resničnem življenju. Na začetku predstave se o operi poučijo, se nato nanjo primerno pripravijo in nato uživajo v njeni izvedbi.

Pogovor

Označite dogajalni prostor. Kako je opremljen? Kaj počne Hillary, ko otroci vstopijo v dvorano? Kakšni so kostumi? Se igralki med predstavo preoblečeta? Zakaj? Otroci naštejejo nekaj rekvizitov, ki jih igralki uporabita. Kako so otroci doživljali glasbene elemente? Ali jim je bilo všeč, da se igralki z njimi pogovarjata? O čem sta se pogovarjali? So poznali odgovore na vprašanja, ki sta jih postavljali? So se jim katera zdela težka? Kako so doživeli neposreden stik z igralkama?

O GLAVNIH OSEBAH

Glavna oseba je Hillary. Hillary je mlada, razigrana, radovedna čarovnica. Je iznajdljiva, polna energije in se hitro dolgočasi. Včasih je trmasta in svojeglava, je pa tudi željna znanja in usvajanja novih veščin. Ima bogato domišljijo, ki jo s pridom uporablja pri svojih (večkrat ponesrečenih) čarovniških rekih in čaranju. Njen zaupnik je medvedek Vili.

Poleg Hillary se v predstavi kot stranska oseba in njeno popolno nasprotje pojavi še Maria Bellacanta. (*Bella canta* v italijanščini pomeni »lepa pesem«.) Maria je univerzitetna diplomirana čarovnica in operna pevka. V predstavi je Hillaryjina učiteljica in vodnica po svetu opere. Lik Marie je zgrajen po zgledu tipične operne pevke, kot jo poznamo iz različnih risank, filmov in knjig. Čeprav na začetku deluje nedostopna, skoraj hladna, se ob pogovoru s Hillary sprosti in se izkaže za pravo zakladnico opernega znanja.

Pogovor

Kakšna čarovnica je Hillary? Otroci opišejo njeno vizualno podobo in značajske lastnosti. Pri tem jim pomagamo z namigi. Ali Hillary zanima opera? Kakšno znanje o operi ima Hillary na začetku? Se ob pripovedovanju Marie Bellacanta kaj novega nauči? Kakšna je Maria Bellacanta? Opišimo njeno vizualno podobo in značajske lastnosti. Ali ima Maria Bellacanta rada glasbo? Ima rada opero? Kakšen odnos ima do opere?

O OPERI

Skozi predstavo izvemo veliko informacij o operi. Skupaj s Hillary spoznavamo osnovne operne elemente in značilnosti te glasbene oblike.

Na podlagi pripovedovanja Marie Bellacanta lahko izluščimo nekaj informacij:

- z vstopnico lahko obiščemo gledališče, opero, kino ipd.;
- opere so lahko vesele ali žalostne;
- (pevci) v operi sporočajo zgodbo in čustvena stanja;
- arija je solistični nastop, pospremljen z glasbeno spremljavo;
- note niso samo mišji drekci, ampak so glasbeni zapis in narekujejo tone;
- komponist ali skladatelj piše, sklada glasbo;
- *pianno* pomeni »tiho«;
- poznamo več različnih pevskih glasov;
- opera je slovesen dogodek, na katerega se je potrebno primerno pripraviti;
- pri operi sodelujejo pevci, zbor, orkester, dirigent in drugi ustvarjalci;
- petje je nalezljivo;
- glasba je čarovnija.

Pogovor

Otroci naj poskušajo sami naštetih zgornje ugotovitve. Pomagamo jim z namigi in dodatnimi vprašanji. Ali so otroci že pred predstavo poznali opero in operne elemente? Kje so se z opero prvič srečali? So že kdaj gledali in poslušali opero? Kakšen je njihov odnos do opere? Kakšna čustva v njih vzbuja? So se ob gledanju predstave kaj novega naučili? Bi si ogledali (še) kakšno operno predstavo?

O OPERNEM BONTONU

Maria Bellacanta Hillary predstavi tudi nekaj osnovnih pravil gledališkega bontona.

Opera je kulturni dogodek, zato se pred odhodom v gledališče primerno pripravimo. Poučimo se o naslovu opere, o njenih ustvarjalcih, in če je mogoče, preberemo besedilo (libreto), da se seznanimo z vsebino. Operne predstave so namreč pogosto v tujih jezikih. Na predstavo prispemo urejeni in pravočasno, navadno 15 minut prej. Če vstopnice nismo kupili prej, jo prevzamemo pri blagajni. Odvečne stvari odložimo v garderobi in mirno počakamo na vstop v dvorano. Usedemo se na prostor, ki nam je bil dodeljen ob nakupu vstopnice. Med predstavo ne govorimo ali motimo drugih gledalcev. Na koncu predstave nastopajoče nagradimo s ploskanjem. Ko nastopajoči zapustijo oder in se predstava konča, se mirno pomaknemo proti izhodu. Do gledališkega osebja in drugih gledalcev se vedemo potrpežljivo in vljudno.

Pogovor

Z otroki se pogovarjamo o bontonu. Kako se obnašamo na kulturnih dogodkih? Kako se obnašamo v gledališču? Na kaj moramo biti pazljivi pred vstopom v dvorano? Na kaj moramo biti pazljivi med predstavo?

O GLASBI

Predstava *Čarovnica Hillary gre v opero* vsebuje glasbene elemente. Čarovnici med predstavo pojeta, v ozadju slišimo tudi dele nekaterih znanih (opernih) skladb. Čarovnici se o glasbi tudi pogovarjata. Glasba je v predstavi razumljena kot nekaj čarobnega, s čimer lažje izrazimo svoja občutja, in kot pomemben, povsod prisoten del človeškega življenja.

Že v davnih časih so ljudje peli in igrali na glasbila. Zanimivo je, da so najstarejše glasbilo na svetu, staro kar 60.000 let, našli med izkopavanji na področju Cerknega, v jami Divje babe. Piščal je narejena iz kosti jamskega medveda.

Pogovor

Kaj so se o glasbi otroci učili v vrtcu, v šoli, doma? S čim lahko proizvajamo glasbo? Kakšne zvrsti glasbe otroci poznajo? Katera zvrst jim je najljubša? Imajo najljubšega pevca, pevko ali skupino? Radi pojejo? Kje pojejo? Kdaj pojejo? Imajo najljubšo pesem? Spodbudimo jih, da zapojejo najljubšo pesem. Kako se počutijo, ko poslušajo glasbo? Katera glasbila poznajo? Ali znajo igrati na glasbilo? Bi se želeli naučiti igrati?

O ČUSTVIH

Maria Bellacanta pouči Hillary, da so opere lahko vesele ali žalostne, lahko so tudi smešne. Operni pevci z različnimi tehnikami in načini petja gledalcem in poslušalcem sporočajo, kako se liki, ki jih uprizarjajo, počutijo. Umetnost nasploh se v veliki meri posveča razumevanju, izražanju in opisovanju čustev.

Čarovnici se v predstavi pogovarjata o čustvih, o tem, kako se v določenih situacijah počutimo in kako se to odraža v našem glasju, telesu, mišljenju, občutjih. Učenje čustvene inteligence in pogovor o čustvih je pomemben del odraščanja.

Pogovor

Kakšna čustva otroci poznajo? Katera so negativna in katera pozitivna čustva? Kako jih občutimo? Kakšne situacije in dogodki sprožijo določena čustva? Kako se z njimi spoprijeti? Kakšen učinek imajo na nas? Ali je lahko umetnost zdravilo za negativna čustva?

O ČAROVNIJI

Glavni junakinji predstave sta čarovnici. Čarovniki in čaravnice se pogosto pojavljajo v knjigah, filmih, risankah, gledaliških predstavah. Navadno nosijo velike koničaste klobuke in črne halje. Čarajo s pomočjo čarovniške palice in se prevažajo na metli. Če te upodobitve primerjamo s Hillary in Mario Bellacanta, lahko opazimo, da nista tipični čarovnici. Kljub vsemu so v predstavi nekateri čarovniški elementi: čarobna knjiga, čarobni reki in čarobni dogodki.

Glavna povezava s čarovnijo v predstavi pa je pravzaprav povezana z opero. Bellacanta o operi in glasbi nasploh vseskozi govori kot o posebni vrsti čarovnije. Čarovnije si torej ni nujno potrebno izmisliti, saj nas obdaja vsepovsod. Najdemo jo lahko tudi v povsem vsakdanjih rečeh.

Pogovor

Z otroki se pogovarjamo o izmišljenih čarovnikih in čarovnicah, ki jih poznajo iz knjig, risank, filmov, gledališča. Čarovniki in čaravnice imajo navadno značilne attribute, poseben videz, uporabljajo posebne pripomočke in imajo posebne moči. Nekatere izmed njih imata tudi Hillary in Maria Bellacanta. Otroke spodbudimo, da naštejejo te lastnosti in značilnosti, ki so jih opazili. Ali tudi otroci poznajo kakšne čarovniške reke, trike? Kaj je zanje čarobno? So čarobni lahko tudi vsakdanji dogodki? Je lahko tudi opera čarovnija? Je lahko tudi obisk gledališča čaroben?

3 Raziskujmo

OPERNI ELEMENTI IN ZNAČILNOSTI¹

Opera je posebna umetniška oblika, ki združuje petje, dramsko igro in ples. Operna predstava se odvija ob spremstvu orkestra. Orkester, običajno nameščen v orkestrski jami/luknji, pod vodstvom dirigenta igra glasbeno podlago, operni pevci pa na odru pojejo besedilo. Besedilo, napisano posebej za opero, se imenuje libreto. Libreto je lahko napisan na podlagi že obstoječe literarne predloge ali pa je besedilo avtorsko, izvirno. Pomemben del opere je tudi vizualna predstavitev, ki zajema sceno, kostume, luči in včasih tudi posebne učinke.

Opera se začne z uverturo, ki poslušalce pripravi na nadaljevanje. Glavni del opere je, tako kot gledališko besedilo, razdeljen na dejanja. Dejanja vsebujejo arije (solistične pesmi), ansamble (duet, trio, kvartet, kvintet itd.) in zборе, ki so med seboj povezani z recitativi (oblika petja, podobna govoru). Večina oper se izvaja v izvirnih jezikih, ob tem se pogosto projicira prevod besedila.

Operni pevci morajo biti poleg tega, da so dobri pevci, tudi dobri igralci. Operne pevce glede na njihovo barvo glasu ločimo v štiri glavne skupine (sopran in alt za ženske pevke, tenor in bas za moške pevce). Glavne vloge navadno pojejo sopranistke (hčere, ljubimke, princeze itd.) in tenorji (sinovi, ljubimci, princi itd.), ostali stranske vloge (basisti npr. očete in zločince, altistke matere, starke, čarovnice).

Operna predstava je neponovljiv dogodek, ki združuje mesece vaj, priprav in ogromno različnih sodelavcev, ki se na odru sploh ne pojavijo (koreografi, scenografi, kostumografi, rekviziterji, odrski tehniki, lučni mojstri, lasuljarji, frizerji, maskerji itd.).

Opere se je oprijelo precej negativnih stereotipov. Nekateri menijo, da je opera vzvišena, patetična in zapletena. Pravzaprav pa je opera svojevrstna umetniška čarovnija, ki izraža mnoga občutja in zgodbe na edinstven in dovršen način.

¹ Povzeto po:

Karlin, Igor. *Od opere do muzikala: veliki vodnik po glasbenem gledališču*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2005.

Waugh, Alexander. *Opera: vodnik za poslušanje in spoznavanje*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2000.

ZGODOVINA OPERE²

Nekaj osnovnih zgodovinskih podatkov o razvoju opere

Beseda opera izhaja iz latinščine in pomeni delo.

Prva znana opera je *Dafne* (1597), od katere se je ohranilo samo še besedilo. *Dafne* naj bi ustvaril glasbenik Jacopo Peri, ki je bil član pomembne italijanske renesančne skupine *Camerata*, v kateri so se zbrali nekateri umetniki in misleci (poleg Jacopa Perija še Vincenzo Galilei, Giovanni Bardi in Ottavio Rinuccini). Člani *Camerate* so ustvarjali v Firencah, ki so bile v 16. stoletju pomembno in bogato mesto, tudi na kulturno-umetniškem področju.

Najstarejša opera, za katero se je ohranila tudi glasba, je *Evrídika*, delo Jacopa Perija in Ottavia Rinuccinija. Na začetku so opere uprizarjali samo ob posebnih priložnostih, saj je bila njihova izvedba draga. Priljubljenost opere se je hitro širila. Do sredine 17. stoletja so bile v nekaterih večjih italijanskih mestih že operne hiše, širiti pa se je začela tudi v druge države.

Skozi zgodovino so se nekatere značilnosti opere spreminjale. Danes je opera razširjena po vsem svetu in privablja množico poslušalcev ter gledalcev.

Nekaj znamenitih opernih skladateljev in njihovih najpomembnejših oper

WOLFGANG AMADEUS MOZART (1756–1791):

Figarova svatba,
Don Juan,
Čarobna piščal

LUDWIG VAN BEETHOVEN (1770–1827): *Fidelio*

GIOACCHINO ROSSINI (1792–1868):

Italijanka v Alžiru,
Seviljski brivec

GIUSEPPE VERDI (1813–1901):

Rigoletto,
Trubadur,
Traviata,
Ples v maskah,
Aida

² Povzeto po:

Karlin, Igor. *Od opere do muzikala: veliki vodnik po glasbenem gledališču*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2005.

Waugh, Alexander. *Opera: vodnik za poslušanje in spoznavanje*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2000.

RICHARD WAGNER (1813–1883):

Tristan in Izolda,
Nibelunški prstan (tetralogija),
Parsifal

JACQUES OFFENBACH (1819–1880): *Hoffmanove pripovedke*

BEDŘICH SMETANA (1824–1884): *Prodana nevesta*

GEORGES BIZET (1838–1875):

Lovci biserov,
Carmen

MODEST MUSORGI (1839–1881): *Boris Godunov*

PETER ILJIČ ČAJKOVSKI (1840–1893):

Jevgenij Onjegin,
Pikova dama

ANTONIN DVOŘAK (1841–1904): *Rusalka*

JULES MASSENET (1842–1912): *Manon*

ENGELBERT HUMPERDINCK (1854–1921): *Janko in Metka*

LEOŠ JANÁČEK (1854–1928): *Jenufa*

GIACOMO PUCCINI (1858–1924):

La Bohème,
Tosca,
Madama Butterfly,
Turandot

CLAUDE DEBUSSY (1862–1918): *Pelleas in Melisanda*

RICHARD STRAUSS (1864–1949):

Saloma,
Elektra,
Kavalir z rožo

SERGEJ PROKOFJEV (1891–1953): *Zaljubljen v tri oranže*

GEORGE GERSHWIN (1898–1937): *Porgy in Bess*

KURT WEILL (1900–1950): *Opera za tri groše (Beraška opera)*

4 Ustvarjajmo

ČAROVNIŠKI REKI

Čarovnici Hillary in Maria Bellacanta v predstavi izgovorita nekaj čarovniških rekov. Čarovniški reki so zaporedje čarobnih besed.

Čarovniški rek za prehlad: »Čira čara, abrabol, kašelj, smrkelj, glavobol.«
Interaktivni čarovniški rek: »Čira čara, vešča stara, zdrsnj zdajle skoz' emajl.«
Glasbeni čarovniški rek: »Čira čara, abrakloni, med sopihanjem in vzdihni zardonite lepi toni.«

Čarovniški rek za nakit: »Abrakadabra, tri trakulje, žabji kraki in jegulje, pošlji pisane dragulje.«

Dejavnost

Z otroki si izmislimo domiselne čarovniške reke, tudi uroke. Reki in uroki se lahko nanašajo na vsakodnevne dejavnosti, na predmete, na čustva itd. Zapišemo jih lahko na liste, jih opremimo z ilustracijami in jih spnemo v čarovniško knjigo.

SLOVAR

Mala čaravnica / Mali čarovnik od A do Ž: veliki splošni slovar 5+

Hillary še nikoli ni bila v operi, zato te glasbeno-gledališke oblike ne pozna. Da bi se o njej poučila, pogleda v *Malo čaravnico od A do Ž: veliki splošni slovar 5+*.

Dejavnost

Z otroki sestavimo slovar, ki vsebuje različna gesla. Ta gesla se lahko nanašajo na eno samo področje (npr. glasba ali čarovništvo) ali pa se nanašajo na različna področja, ki otroke zanimajo, o njih že veliko vedo, ali pa bi se želeli o njih še več naučiti.

Gesla razporedimo po abecednem vrstnem redu in jim dodamo razlage. Razlage si izmislimo sami, pri tem si lahko pomagamo z obstoječimi viri.

Malo čaravnico/malega čarovnika od A do Ž opremimo z risbami, slikami, fotografijami. Ob oblikovanju in raziskovanju se z otroki pogovarjamo o izbranih geslih. Ob izdelavi in pisanju bodimo čim bolj izvirni, saj si bodo otroci tako zapomnili in ponotranjili veliko več zanimivih informacij.

P E S E M

o običajnem ali posebnem dnevu

V operi je besedilo večinoma peto. Tudi Hillary in Bellacanta v predstavi sestavljata pesmice, ki opisujejo njun dan ali njuna dejanja.

Dejavnost

Otroke spodbudimo, da sestavijo pesmice, v katerih opišejo svoj dan, opišejo lahko tudi kakšen dogodek, ki se jim je posebej vtisnil v spomin, ali sestavijo pesmico, v kateri opišejo svoja čustva.

GLASBILA

Pri tem lahko uporabimo material, ki ga najdemo doma. Potrebujemo prazne plastenke, cevi, lijake, tulce, palice, prazne posode, lončke in podobne predmete. Predmete lahko zlepimo, jih napolnimo ali jih uporabimo takšne, kot so. Če nam primanjkuje idej, navodila za izdelavo poiščimo v priročnikih za izdelavo glasbil ali na spletnih straneh.

Knjiga

KAJA AVBERŠEK, PETER KUS, BOŠTJAN GORENC PIŽAMA:

Pojoči grad: priročnik za gradnjo izvirnih instrumentov v stripu!

Ljubljana: Stripburger, Forum, 2010.

5 Pojdimo v opero

Nekaj znanih otroških oper, dostopnih na spletu

Bastien in Bastiena

skladatelj: Wolfgang Amadeus Mozart

libreto: Friedrich Wilhelm Weiskern, Johann Heinrich Friedrich Müller,
Johann Andreas Schachtner

https://www.youtube.com/watch?v=2DIPqY_9M8Q

Brundibar

skladatelj: Hans Krása

libreto: Adolf Hoffmeister

<https://www.youtube.com/watch?v=t-9xTSJG1wg>

Janko in Metka

skladatelj: Engelbert Humperdinck

libreto: Adelheid Wette

<http://ars.rtv slo.si/2015/12/operni-vecer-engelbert-humperdinck-janko-in-metka>

Lisička Zvitorepka

skladatelj: Leoš Janáček

libreto: Rudolf Těsnohlídek, Stanislav Lolek

<https://www.youtube.com/watch?v=VYUzsm5ZjLQ>

Obuti maček

skladatelj: César Cui

libreto: Marina Stanislavovna Polj

<https://www.youtube.com/watch?v=aWevBYv9f1c>

Tam, kjer so zverine doma

skladatelj: Oliver Knussen

libreto: Maurice Sendak

<https://www.youtube.com/watch?v=TyU9E6hbsf4>

6 Berimo

Knjige za mlade glasbene navdušence

Slikanice o operi

- HOYER, ANDREA. *V operi*. Ptujška gora: In obs medicus, 2010.
- KRALJIČ, HELENA; PELUSO, MARTINA (ilustr.). *Čarobna piščal*. Jezero: Morfem, 2014.
- KRALJIČ, HELENA; PELUSO, MARTINA (ilustr.). *Aida, etiopska princesa*. Jezero: Morfem, 2014.
- KRALJIČ, HELENA; PELUSO, MARTINA (ilustr.). *Madáme Butterfly*. Jezero: Morfem, 2015.
- MUCK, DESA; BLAŠKO, RAJKO (ilustr.). *Čudež v operi*. Ljubljana: Rokus, 2001.
- STREIT, JAKOB; LESCH, CHRISTIANE (ilustr.). *Čarobna piščal*. Ljubljana: Epta, 1996.
- SVETINA, PETER; STEPANČIČ, DAMIJAN (ilustr.). *Čudežni prstan*. Ljubljana: KUD Sodobnost International, 2011.

Slikanice o glasbi in pesmarice

- BITENC, JANEZ; REICHMAN, JELKA (ilustr.). *Pisani klobuček*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2014.
- DYLAN, BOB; ROGERS, PAUL (ilustr.). *Za zmeraj mlad*. Maribor: Mettis bukvarna, 2009.
- PUŠENJAK, METKA (ur.); ČOH, ZVONKO (ilustr.). *Šaljivke nagajivke*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2013.
- LAINŠČEK, FERI; RIBIČ, IGOR (ilustr.). *Zalika in Gusti*. Ljubljana: Prešernova družba, 2002.
- REMŠKAR, SLAVICA. *Bakreni prstan: tri glasbene pravljice*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2001.
- ROZMAN, ANDREJ; MUC, DUŠAN (ilustr.). *Ko snežna sova zacinglja*. Šmarje-Sap: Buča, 2008.
- ROZMAN, ANDREJ; ČOH, ZVONKO (ilustr.). *Bober Bor*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2013.
- SVETINA, PETER; OSOJNIK, MOJCA (ilustr.). *Mrožek, mrožek*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2013.
- VERHEIST, PETER; CNEUT, CARLL (ilustr.). *Skrivnostno grlo slavčevu: po pravljici »Slavec« H. C. Andersena*. Olševke: Narava, 2009.

Poučne knjige o glasbi

- ARDLEY, NEIL; RUDERS, POUL. *Glasbeni vodnik*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1998.
- AVBERŠEK, KAJA; KUS, PETER; GORENC, BOŠTJAN. *Pojočni grad: priročnik za gradnjo izvirnih instrumentov v stripu!* Ljubljana: Forum, 2010.

- BARBER, NICOLA; BARRATT, MARK. *Najlepša knjiga o glasbi*. Tržič: Učila, 1997.
- DENAC, OLGA; REICHMAN, JELKA (ilustr.). *Z igro v čarobni svet glasbe*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011.
- HELSEBY, GENEVIEVE. *Glasbeni inštrumenti v orkestru*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije, 2010.
- HOYER, ANDREA. *Na koncertu*. Ptujška gora: In obs medicus, 2010.
- HOYER, ANDREA. *V glasbeni šoli*. Ptujška gora: In obs medicus, 2010.
- HOYER, ANDREA. *V muzeju glasbenih inštrumentov: piščal, violina in žirafast klavir*. Ptujška gora: In obs medicus, 2010.
- KARLIN, IGOR. *Od opere do muzikala: veliki vodnik po glasbenem gledališču*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2005.
- PÉREZ TESTOR, SUSANA; ARUS LEITA, MARÍA EUGENIA; MARTÍNEZ ACEYTUNO, ANDRÉS LUIS; ESCANDELL, VICTOR (ilustr.). *Glasba za otroke*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije, 2010.
- VAN ZYL, MIEZAN (ur.). *Glasba: velika slikovna enciklopedija*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2015.
- WAUGH, ALEXANDER. *Opera: vodnik za poslušanje in spoznavanje*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2000.
- WAUGH, ALEXANDER. *Klasična glasba: vodnik za poslušanje in spoznavanje*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2000.

Knjige za mlade čarovniške navdušence

Slikanice o čarovnikih in čarovnicah

- CIBBON, MEG; LIGHTNING, LUCY (ilustr.). *Predstavljaš si, da si čarovnik!* Presejje: Morfem, 2010.
- COLAS, IRÈNE; FRANCO, FRANÇOISE (ilustr.). *Vodnik za čarovniške vaje*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije, 2007.
- DONALDSON, JULIA; SCHEFFLER, AXEL (ilustr.). *Bi se gnetli na tej metli?* Ljubljana: Mladinska knjiga, 2017.
- KEMAL, KURT; SLAWSKI, WOLFGANG (ilustr.). *Hokus pokus kolobocius*. Ljubljana: Kres, 2002.
- KOHARA, KAZUNO. *Hiša duhov*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010.
- KÖNNECKE, OLE. *Anton zna čarati*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2006.
- MAKAROVIČ, SVETLANA; Vahen, Gorazd (ilustr.). *Coprnicca Zofka*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2013.
- MLAKAR, IDA; DONATI, RAZPOTNIK ANA (ilustr.). *Čarmelada*. Murska Sobota: Ajda, IBO Gomboc, 2008.
- MLAKAR, IDA; MENART, ZARJA. *CIPERCOPERČEK*. Ljubljana: KUD Sodobnost International, 2012.
- KOVAČ, POLONCA; GODEC, GOŠNIK ANČKA (ilustr.). *Zelišča male čaravnice*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2016.
- MLAKAR, IDA; DONATI, RAZPOTNIK ANA (ilustr.). *Ciper coper medenjaki*. Murska Sobota: Ajda, IBO Gomboc, 2008.

- MLAKAR, IDA; DONATI, RAZPOTNIK ANA** (ilustr.). *Kodrlajsja in Treskbum Trobenta*. Murska Sobota: Ajda, IBO Gomboc, 2009.
- MLAKAR, IDA; DONATI, RAZPOTNIK ANA** (ilustr.). *Zafuclana prejica*. Murska Sobota: Ajda, IBO Gomboc, 2009.
- NICOLL, HELEN; PIEŃKOWSKI, JAN** (ilustr.). *Meg in mog*. Ljubljana: KUD Sodobnost International, 2014.
- NICOLL, HELEN; PIEŃKOWSKI, JAN** (ilustr.). *Meg in dinozavri*. Ljubljana: KUD Sodobnost International, 2015.
- ORAM, HIAWYN; WARBURTON, SARAH** (ilustr.). *Macefizljeva pisma*. Ljubljana: Kres, 2008.
- WESTERA, BETTE; RIPHAGEN, LOES** (ilustr.). *Minicopre*. Ljubljana: KUD Sodobnost International, 2013.

Krajše in daljše zgodbe o čarovnikih in čarovnicah

- BAUER, JANA**. *Izginjevalec čarovnic*. Ljubljana: Vodnikova založba, 2002.
- BAUM, FRANK LYMAN; CASASANTA, DANSLLOW, U.V.** (ilustr.). *Čarovnik iz Oza*. Ljubljana: Grahovac, 1996.
- BAUM, FRANK LYMAN**. *Strašilo iz Ozove dežele*. Ljubljana: Karantanija, 2001.
- DAHL, ROALD; BLAKE, QUENTIN** (ilustr.). *Čarovnice*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2016.
- KRAAN, HANNA; HAERINGEN, ANNEMARIE VAN** (ilustr.). *Zgodbe o čavknjeni čarovnici*. Ljubljana: Epta, 1998.
- KRAAN, HANNA; HAERINGEN, ANNEMARIE VAN** (ilustr.). *Čavknjena čarovnica spet razsaja*. Ljubljana: KUD Sodobnost International, 2011.
- KRAAN, HANNA; HAERINGEN, ANNEMARIE VAN** (ilustr.). *Rože za čavknjeno čarovnico*. Ljubljana: KUD Sodobnost International, 2014.
- MÖDERNDORFER, VINKO; SCHMIDT, GODEC JELKA** (ilustr.). *Muc Langus & čarovnička Gajka: vesele dogodivščine popolnoma navadnega mucka Mikija: za vse otroke in druge odrasle*. Ljubljana: Mladika, 2002.
- MÖDERNDORFER, VINKO; SCHMIDT, GODEC JELKA** (ilustr.). *Vrnitev muca Langusa & čarovničke Gajke: nadaljevanje veselih dogodivščin popolnoma navadnega mucka Mikija*. Ljubljana: Mladika, 2006.
- MÖDERNDORFER, VINKO; GREGORIČ, ANDREJA** (ilustr.). *Potovanje muca Langusa & čarovničke Gajke: vesele dogodivščine mucka Mikija: za vse otroke in druge odrasle*. Ljubljana: Mladika, 2009.
- ROWLING, J.K.** Serija knjig o Harry Potterju.

7 Zanimivosti

- 1 Na začetku predstave lahko slišimo uverturo v opero z naslovom *Viljem Tell* italijanskega skladatelja Gioacchina Rossinija in menuet Luigija Boccherinija.
- 2 Ko se čaravnici pripravljata na odhod v opero, zaslišimo skladbo z naslovom *Les filles de cadix* francoskega skladatelja Léa Delibesa.
- 3 Operna predstava, ki jo Hillary in Maria Bellacanta gledata na koncu, je *Čarobna piščal* avstrijskega skladatelja Wolfganga Amadeusa Mozarta. Na posnetku je duet med Papagenom (Jaki Jurgec) in Papageno (Katarina Perger) v izvedbi Opere SNG Maribor.
<https://www.youtube.com/watch?v=THsbW6bBK2U>
- 4 V 17. stoletju ženske niso smele sodelovati v operi. Ženske vloge so zato peli moški z visokimi glasovi.
- 5 Wolfgang Amadeus Mozart je napisal svojo prvo opero *Bastien in Bastiena*, ko je bil star komaj 12 let.
- 6 Leta 1957 se je Wagnerjeva tetralogija *Nibelunški prstan* pojavila v epizodi *What's Opera, Doc?* risane serije o Zajčku Dolgouščku. Epizodo so uvrstili na seznam najboljših risank vseh časov.
http://www.dailymotion.com/video/x1atzuy_what-s-opera-doc_shortfilms
- 7 Luciano Pavarotti (1935–2007) je bil eden najbolj znanih opernih pevcev 20. stoletja. Na nastopu v Berlinu leta 1988 se je moral več kot stokrat vrniti na oder na zaključni poklon.
- 8 »Dokler debela gospa ne zapoje, ni konec,« je rek, ki pomeni, da v življenju nikoli ne smemo predvidevati o koncu, dokler je nekaj še v procesu dogajanja, razvijanja. Rek se nanaša na stereotipno podobo debele operne pevke.

8 Slovar

Splošni čarovniški operni slovar 5+³

ANSAMBEL –

1. skupina izvajalcev
2. operni spev za dva ali več glasov

ARIJA – solistični spev z instrumentalno spremljavo

DIRIGENT – vodja glasbenega ansambla, ki z rokami ali dirigentsko palico vodi in usmerja orkester ali zbor

EPILOG – pri operi pomeni zadnji prizor ali glasbo na koncu

FINALE – zaključni prizor v operi

GENERALKA – zadnja vaja pred premiero

GLAS –

1. zvok, ki ga proizvajamo s pomočjo določenih organov
2. pri petju razlikujemo različne pevske glasove (bas je nizek moški glas, tenor je visok moški glas, sopran je visok ženski glas, mezzosopran je srednji ženski glas, alt je nizek ženski glas)

GLASBILO – priprava za izvajanje zvokov (brenkala, glasbila s tipkami, godala, pihala, tolkala, trobila)

KOREPETITOR –

1. »drugi dirigent« operne
2. pianist, ki na klavirju spremlja izvajalce (pevce, instrumentaliste, plesalce, igralce) na vajah – s tem nadomešča večjo zasedbo

KOSTUM – oblačilo, v katerega so oblečeni igralci in/ali pevci v predstavi

KUKALO – majhen daljnogled, navadno za uporabo v gledališču

LIBRETO – dramsko besedilo za opero, operna zgodba

³ Pomenski deli geselskih člankov povzeti po:

Karlin, Igor. *Od opere do muzikala: veliki vodnik po glasbenem gledališču*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2005.

Dolar, Ksenija (ur.). *Leksikoni Cankarjeve založbe: glasba*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1981.

Slovar slovenskega knjižnega jezika. Dostop: <http://www.fran.si/130/sskj-slovar-slovenskega-knjiznega-jezika>

LIBRETIST – avtor libreta

NOTA – grafični znak za ton, glasbeni zapis

ODER – dvignjen prostor (v gledališču), obrnjen proti gledalcem

OPERA –

1. odrsko glasbeno delo, v katerem igralci besedilo pejejo, spremlja jih orkester
2. stavba, v kateri izvajajo opero; operna hiša

OPERA BUFFA – komična opera

OPERA SERIA – resna, tragična opera

OPERETA – lahkotno in zabavno odrsko glasbeno delo

ORKESTER –

1. instrumentalni ansambel, skupina glasbenikov (simfonični orkester, komorni orkester, pihalni orkester, godalni orkester itd.)
2. prostor za glasbenike med odrom in poslušalci

OVACIJA – navdušeno odobravanje (ploskanje, vzklikanje)

PETJE – oblikovanje tonov in melodij (lahko besedila) s človeškimi glasovi

PRAIZVEDBA – prva uprizoritev nekega dela

PREMIERA – prva predstava

PREPONA – mišična pregrada med prsmi in trebuhom, pomembna za dihanje (in petje)

RECITATIV – način petja, ki posnema govor

REKVIZIT – predmet pri predstavi

REŽISER – oseba, ki izdelava, določi dramsko, operno ali filmsko uprizoritev (določi slog, koncept, premike itd.)

SCENA – likovna oprema prizorišča dogajanja

SKLADATELJ – komponist, glasbeni ustvarjalec

SOLIST – tisti, ki sam igra, pleše ali poje

TON – zvok določene višine, trajanja, jakosti in barve

UVERTURA – uvod k operi ali k drugim glasbenim delom

VSTOPNICA – kos papirja, s katerim lahko vstopimo v gledališče
(v kino, na stadion itd.) in si ogledamo dogodek

ZAODRJE – prostor za odrom, ki je gledalcem neviden

ZBOR –

1. skupina pevcev
2. skupina istih glasbil